

Sultangazin University

ÓMIRZAQ SULTANĠAZIN ATYNDAĠY
QOSTANAI MEMLEKETTİK PEDAGOGİKALYQ ÝNİVERSİTETİ
QOSTANAI OBLYSY ÁKİMDİGİNİŇ BİLİM BASQARMASY
QOSTANAI q. «PEDAGOGİKALYQ SHEBERLİK ORTALYĠY» FİLİALY

ÓMIRZAQ SULTANĠAZIN ATYNDAĠY
QOSTANAI MEMLEKETTİK PEDAGOGİKALYQ ÝNİVERSİTETİNİŇ
80 JYLDYĠYNA ARNALĠAN ALTYN SARIN OQÝLARY
**«Bilim berý praktikasy sapasyn
joġarylatýdyň ózekti máseleleri»**
atty halyqaralyq ġylymı-praktikalyq konferensiasynyň

MATERIALDARY

I KİTAP

I КНИГА

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ К 80 ЛЕТИЮ
КОСТАНАЙСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА
ИМЕНИ УМИРЗАКА СУЛТАНГАЗИНА
**«Актуальные проблемы повышения
качества образовательной практики»**

Qostanai q., 2019 j.
г.Костанай 2019 г.

ӘОЖ 37.0 (063)

КБЖ 74.00

Б 94

**РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ**

- **Әбіл Еркін Аманжолұлы**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің ректоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор;
- **Медетов Нурлан Амирович**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің ғылыми жұмыс және стратегиялық даму жөніндегі проректоры, физика-математикалық ғылымдар докторы;
- **Мусабекова Гульвира Айдархановна**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің академиялық жұмыс және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректор, педагогика ғылымдарының кандидаты;
- **Ахметов Тлеген Альмуханович**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті ректорының кеңесшісі, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор;
- **Бережнова Елена Викторовна**, педагогика ғылымдарының докторы, Мәскеу мемлекеттік халық аралық қатынастар институтының профессоры (Ресей, Москва қ.);
- **Бектурганова Римма Чингисовна**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті ректорының кеңесшісі, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор;
- **Оспанов Серикбай**, филология ғылымдарының кандидаты, Ы.Алтынсарин орталығының маманы;
- **Айнализева Назгуль Аманжоловна**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің психологиялық-педагогикалық факультетінің деканы, педагогика ғылымдарының кандидаты;
- **Утегенова Бибигуль Мазановна**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің педагогика кафедрасының меңгерушісі, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент;
- **Мнайдарова Светлана Сейтжановна** Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің педагогика кафедрасының аға оқытушысы, педагогика ғылымдарының кандидаты;
- **Калиев Дастан Дуйсенұлы** Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің педагогика кафедрасының аға оқытушысы, педагогика ғылымдарының магистры.

Б 94 БІЛІМ БЕРУ ПРАКТИКАСЫ САПАСЫН ЖОҒАРЫЛАТУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ =АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКИ. – Қостанай, 2019. - 395 б.

ISBN 978-601-7934-67-5

«Білім беру практикасының сапасын жоғарылатудың өзекті мәселелері» тақырыбындағы Алтынсарин оқуларының Халықаралық ғылыми - практикалық конференция материалдары осы жинаққа енгізілген.

Мақала авторлары: жоғары оқу орындары және колледж оқытушылары, мектеп мұғалімдері мен ғылыми-ізденушілер білім беру үрдісінің сапасын жоғарылату және білім беруді жаңғырту мәселелері бойынша халықаралық кәсіби қауымдастықтың өзекті мәселелерін талқылауға алған.

Аталған жинақ жоғары оқу орындары және колледж оқытушылары, мектеп мұғалімдері мен ғылыми-ізденушілерге арналаған.

В сборник включены материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Актуальные проблемы повышения качества образовательной практики».

Авторы статей: преподаватели вузов и колледжей, учителя школ и научные сотрудники обсудили актуальные проблемы повышения качества образовательного процесса, модернизации образования.

Настоящий сборник предназначен для преподавателей вузов и колледжей, учителей школ, научных сотрудников.

ӘОЖ 37.0 (063)

КБЖ 74.00

ISBN 978-601-7934-67-5

©Ө.Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті, 2019

©Костанайский государственный педагогический университет имени У.Султангазина, 2019

жеткіншектер бойына сіңіретін орта. Ұлы жазушы Мұхтар Әуезов "Халықты халықпен теңестіретін – білім" деп атап көрсеткендей, қай елдің болсын өркендеп өсіп-өнуі сол елдің білім деңгейі мен даму жүйесіне байланысты. Рухани ұлттық қажеттілікке жараған білім – ең мықты білім, оның нәрін бойына сіңірген ұрпақ еліміздің гүлдендіріп, болашағымызды дамыта алады. Ал сол білімді шәкірт санасына себуші – мұғалімдер.

Қазақ тілі мен әдебиет пәні мазмұнында оқушы бойында қалыптасуға тиісті мына ізгіліктерге көңіл аударылады:

- туған жерге сүйіспеншілік – туған өлке табиғатын сүйю, туған жердің орман-көлін, тау-тасын, аң-құстарына қамқорлық жасау, оны аялау мен қорғау, күтіп-баптау;

- туған елге сүйіспеншілік – өз ұлтын сүйю, Отанын сүйю, ұлтының әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін, қастерлеу, ұлт мәдениетінің өркендеуіне, ел экономикасының гүлденуіне үлес қосу;

- өз отбасына сүйіспеншілік – ата-анасын, туыс-бауырын сыйлап құрметтеу, қамқорлық жасау, сыйластық қатынас орната білу;

- Қазақстанды мекен ететін халықтарға деген құрмет сезімін қалыптастыру – ұлт өкілдеріне түсіністікпен қарау, сыйластық қатынас орната білу, өзге ұлттардың салт-дәстүрін сыйлау, халықтар мәдениетінен, әлемдік мәдениеттен үлгі алу.

Мектеп оқушыларының бойында осы аталған құндылықтарды қалыптастыру барысында біз мынаны мақсат тұтамыз:

- оқушылар бойына адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру;

- өзгелерге жақсылық жасауға, мейірімділікке бөлеуге баулу;

- рухани адамгершілік құндылықтарды дарыту.

Оқушылардың рухани құндылықтарын қалыптастыруда алдымен баланы тек жақсылыққа тәрбиелеп, соны мақсат тұтса ұстаздың, ата-аналардың да болашағы зор болмақ. Олай болса рухани құндылықтарды қалыптастыруда жас ұрпақтың жан-дүниесіне сезіммен қарап, әрбір іс-әрекетіне мақсат қоюға, жоспарлауға, оны орындауға, өзіне-өзі талап қоя білуге тәрбиелеу – мұғалімдердің басты мақсаты. Мақсатқа жетуде сан алуан кедергілер болуы мүмкін. Ондай кедергілерден өте білуді бала бойына жас кезінен бастап қалыптастыру жеке тұлғаны қалыптастырудың негізін қалайды. Тұлға рухани-адамгершілік тәрбие арқылы өзінің ізгілік ұстанымдарын тәрбиелеп, ақыл-ой мен іс-әрекеттерін ізгілік мұраттарға бағыттап, рухани көзқарасын қалыптастырады.

Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы мұрат-міндеттерінің ең бастысы – өзінің ісін, өмірін жалғастыратын салауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Ұрпақ тәрбиесі – келешек қоғам тәрбиесі. Сол келешек қоғам иелерін жан-жақты жетілген, ақыл-парасаты мол, мәдени-ғылыми өрісі озық етіп тәрбиелеу – мұғалімдердің қоғам алдындағы борышы.

Әдебиеттер тізімі:

1. Аязбеков Ж. Жаңғыру үдерісі // Қостанай таңы, 12 қаңтар 2018 ж., №4, 2-бет.
2. Баширова Ж., Өтебаева А. Мектеп оқушылардың рухани-адамгершілікке тәрбиелеудегі отбасының ықпалы // Өзіндік таным, 2017 ж., №2, 12-14 бет.
3. Назарбаев Н.Ә., Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру // Егемен Қазақстан, 12 сәуір 2017 ж., № 7, 1-5 бет.
4. Өтебаева Ә.Т. Рухани-адамгершілік тәрбие берудің қазіргі кездегі маңызы // Білім. 2017ж., 44-47 бет.

Ы.АЛТЫНСАРИН МЕН Я. П. ЯКОВЛЕВ

Мырзағалиева Күлзада Мешітбайқызы,
С.Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік
педагогикалық университетінің

қауымдастырылған профессоры
Абдрашева Алия Қажымұқанқызы,
аға оқытушы, гуманитарлық ғылымдарының магистрі

Аннотация

Бұл мақалада ағартушы Б.Алтынсарин мен Торғай уезінің бастығы Я.П.Яковлевпен қызметтік қарым-қатынаста болғаны баяндалады.

Б.Алтынсариннің профессор Н.И.Ильминскийге жолдаған және Я.П.Яковлевтің Торғай облыстық әскери генерал-губернаторы мен вице-губернаторына жолдаған хаттарынан олардың бір-біріне деген құрмет пен сыйласымдылығы сөз етіледі.

Аннотация

В этой статье содержится рассказ о служебных взаимоотношениях между Просвстителем И.Алтынсарина и Начальника Тургайского уезда Я.П.Яковлева.

В письмах И.Алтынсарина к профессору Н.И. Ильминскому и письмах Я.П.Яковлева к Тургайскому областному генерал-губернатору и вице губернатору приведены вежливость и уважение к друг-другу.

Abstract

V etoy stat'ye sodержitsya rasskaz o sluzhebnykh vzaimootnosheniyakh mezhdu Prosvstitelem I.Altynsarina i Nachal'nika Turgaynskogo u'yezda YA.P.Yakovleva.

V pis'makh I.Altynsarina k professoru N.I. Il'minskomu i pis'makh YA.P.Yakovleva k Turgayskomu oblastnomu gинeral-gubernator i vitse gubernatoru privedeny vezhlivost' i uvazheniye k drug-drugu.

Түйінді сөздер: Ыбырай, Яковлев, хат, Торғай, қызмет

Ключевые слова: Ыбырай, Яковлев, письмо, Торғай, должность

Keywords: Ybyray, Yakovlev, letter, Trade, position

1845 жылы 4 сәуірде Орынбор генерал-губернаторы Обручев поручик Гернге Кенесарыға қарасты қазақтардың санын, қанша үй, қандай рулардан тұратындығын, сұлтанның халық арасындағы абырой-беделін, кімдермен қандай қарым-қатынаста екендігін, жасағында басқа ұлт өкілдері бар-жоғын анықтауды тапсырады. Ең бастысы – Орск мен Ұлытау арасынан бекіністер салуға қолайлы орындар іздестіру жүктеледі. Бұл құпия құжатта бекіністің не үшін қажет болғаны тайға таңба басқандай анық жазылған: «... По окончани поручения Вашего к султану Кенесары, Вы немедленно должны сделать для обзора местности во всей подробности, вверх по Тургаю до верхнего брода Тайпака, откуда до гор Улутауских и обратно по направлению к Орской крепости, определив какие именно урочища были бы удобны для возведения укреплений одного по Тургаю и двух или трех по направлению от Улутауских гор до Орска... Избранные же согласно сему места для укрепления поручаю Вам означать на карте и снять с возможною подробностью, сделав им описание с должною точностью. Таковому же Вашему обзору подлежат местности от чит-Иргиза по р.Иргизу до впадения В Тургай, с определением одного или двух пунктов для укрепления»[ООММ. 366 қор, 170 -іс].

Герн тапсырылған бұл істі ойдағыдай орындап шыққаннан кейін ол қолайлы ден тапқан жерлерді губернатордың жарлығымен инженер-полковник Бларамберг қайта бір тексеріп қарап шығады. Сөйтіп Ырғыз бен Торғай өзендері бойынан екі мықты әскери бекініс салынады. Оның Ырғыз бойындағысын Орал, Торғай өзені бойындағысын Орынбор бекінісі деп атау ұйғарылады. Оған Орынбор казактарының отбасылары көшіріліп әкелінеді. «Сонымен қатар мұнда екі рота солдат пен жүздеген казактар қоныстандырылды. Торғай облысының құрылуына байланысты 1868 жылы «Орынбор» бекінісі Торғай қаласы атанды»[Қ.С.Э. II т.б.109].

Орынбор шекара комиссиясының төрағасы генерал-майор М.В.Ладыженский бекініс салу басталған кезде «Бұл бекіністер қай кезеңде болмасын, Кенесары немесе сол

сияқты бүлікшілер үкіметке қарсы шыққандай болса, оларға тегеурінді соққы беруге сенімді тірек болады» [ҚРОММ. 4 қор. 2559 -іс], – деп нығыздай атап көрсетіпті.

Міне, осы Орынбор бекінісіне 1860 жылдары Менгден, одан кейін Я.П.Яковлев уезд бастығы болды.

Ы.Алтынсарин 1861 жылы 6 маусымда А.А.Бобровниковке жазған хатында «Кешегі күні көптен күткен жаңа басшымыз – Яковлев келді. Бекініс у-шу болып, бір серпіліп қалды да, қайтадан өзінің дағдылы ұйқысына бас қойды», – деп қуана жазса, сол жылдың 30 тамызында Н.И.Ильминскийге «Біздің бастығымыз Менгденнің орнына Яковлев болды – топографтар корпусының капитаны», – дейді. Яғни, Я.П.Яковлев 1861 жылдың жазынан бастап Торғай уезінің бастығы болған.

Яков Петрович Яковлев – Ахметтің әкесі Байтұрсын мен оның інісі Ақтас 1885 жылы 12 қазанда басын жаратын бәрімізге аты таныс ояз начальнигі. Бұл оқиға жөнінде Ахметтің туысы Қарпық Шолақұлының мына бір шумақ өлеңі ел есінде қалыпты:

«Бізде жоқ атқылауға мылтық-аспап,
Шара жоқ, кез келтірді тәңірім бастап.
Былдырлап оязной жығылғанда,
Жүгірді екі солдат атын тастап».

Ағайын арасында дау-дамай болмай тұра ма? Жыңғылдыдағы бұл оқиғаның тууына Дәуітбайлар мен Үмбетейлердің арасындағы кикілжің, талас-тартыс, жер дауы себеп болған сияқты. Екі ру айтысқанда Яковлев шынжыр балақ, шұбар төс Дәуітбайларға бұрып, солардың сөзін сөйлейді. Оны Ақмолла (Муфтахетдин) Мұхамедияровтың (1831-1895) «Қорғанбекке» деген мына өлеңінен де аңғаруға болады:

Кетіпті асыл ерді әкім айдап,
Қойыпты тілмәштікке сені сайлап.
Бір тартпай намысыңды қалдың қарап,
Қолыңнан қос ағаңды бердің байлап.
Айыпсыз Ақташ па еді сенің қасың,
Төрдегі төмен түсті алтын басың.
Кетті деп Ақташты айдап естігенде,
Өтпеді тамағымнан ішкен асым.
Қорғанбек, жоқ екен бір ақыл-айлаң,
Айдаттың Ақташты ұстап, халық қайран.
Қолыңнан қос ағаңды ұстап бердің,
Тиеді енді кімге сенің пайдаң?!

Яковлевтің сол бір бұра тартуына ыза болып жүрген олар ойда жоқта жолдары түйіскенде оған тұра ұмтылады... Арғы жағы белгілі жайт. Екеуі жазықты болып іс қаралғанда Қорғанбек ағайындары Байтұрсын мен Ақтасқа болыса қоймайды.

Ы.Алтынсарин туралы жазылған естеліктерде уездің бұрынғы бастығы (бекініс коменданты) неміс барон Менгденнің мінезсіз, секемшіл, өсекші, арызқой болғаны, ал керісінше Я.П.Яковлевтің өте ұстамды, ақылды, елге жанашыр адам екендігі айтылады. Мәселен, Н.И.Ильминский: «Бақытына қарай (Ыбырай туралы айтып отыр – С.О.) әйтеуір, бекіністен барон көп ұзамай кетіп, орнына Орынбор топограф курсынан Яков Петрович Яковлев сайланады, – деп жазады. – Ол өзі нағыз орыс адамы еді, далада өскен, жұмыскер, ақылды, тиянақты, тәжірибелі, қазақ халқының мінез-құлқын жақсы білетін, ең бастысы адал шыншыл, өркөкірек, менмендігі жоқ. Я.П.Яковлев келген соң тыныштық заман орнайды. Алтынсаринге ол әкесіндей қамқор болады: оның кейбір шыдамсыз, оғаш қылықтарын кешіріп, күдігін сейілтіп, үнемі тиянақты әрі тиімді кеңес беріп отыратын... Алтынсарин Яков Петровичті аса қадірлейтін, демеушісі әрі тәрбиешісі ретінде іштей құрмет тұтатын» [Балғынбаев Ғ.Ы.Алтынсарин туралы естелік. Ы.Алтынсарин тағылымы. б.365].

Ыбырай қайтыс болғанда «Дала уалаятының газетінде» шыққан қазанамада да «... Яковлев ақкөңіл, анық орыс мінезді жақсы кісі Алтынсаринге көп-көп пайда келтірді, жақсы әкенің баласына қылғанындай» деген жолдар бар. [ДУГ. 1889. № 4].

Яковлевтің аты-жөні Ыбырай хаттарында жиі ұшырасады: «Яков Петрович болса, қолынан келген көмегін беремін деп уәде еткенмен, бұл жұмысқа өз басы қатыспайды; расын айтқанда қазақ халқының басына түскен күйзеліспен байланысты, оның бұған қолы тиетін емес» (В.В.Катаринскийге жазған хатынан).

1880 жылдың 7 сәуірінде Торғайда ашаршылық өршіп тұрған кезде жазылған бұл хаттан Яковлевтің халыққа жанашыр жан екендігі байқалады.

Ыбырай полковник Я.П.Яковлевпен шындығында жақсы достық қарым-қатынаста болған, оның іс-әрекетіне, ақылдылығына, жанашырлығына қарай бағалап, құрмет тұтқан. Торғайда қолөнері училищесін ашып, оны «Яковлев мектебі» атаған. Бұл жайында 1884 жылы 14 қыркүйекте Н.И.Ильминскийге «...Торғайда, қымбатты және адал ниетті Яков Петровичтің құрметіне «Яковлев мектебі» деп аталсын деп берген өтінішім бойынша соның атымен аталған қолөнері мектебі ашылды», – деп қуана хабарлайды.

Яков Петровичтің салмақты, ұстамды екенін жоғарыда айтылған Жыңғылды оқиғасынан да аңғарамыз. Ол егер ұстамсыз, ұшқалақ, қарау адам болса, қарусыз кісілерді қасындағы мылтықты солдаттарға аттырып тастар еді ғой.

Ыбырай Н.И.Ильминскийге жазған бір хатында (1881 жыл, 4 қазан) «... қадірлі ақсақалымыздың құрметіне, «Яковлев мектебі» деп атамақшымыз», – деп жазады.

Ыбырай Яков Петровичті «Құрметті ақсақалымыз» деп аса жоғары бағаласа, Яковлев те Ыбырай туралы жақсы ойда болғанын, оған үлкен сеніммен қарағанын екеуінің хаттарынан байқаймыз: Я.А.Яковлев Торғайда мектеп ашылып, енді-енді жұмыс істей бастаған кезде: «Мектеп қамқоршысы зауряд-хорунжий Алтынсариннің адал еңбегі мен шын ықыласы арқасында мектен аса бір таза, ұқыптылықпен сақталуда. Қазақ балаларының оқу-білімге бірден ден қоюына қарағанда Торғайдағы осы бірден-бір оқу орны жетістіктері мен табыстарға үнемі жете беретініне әбден сенуге болады» [Орынбор мемлекеттік мұрағаты. 6-бума, 784-іс.б.208], –деп жазса, 1875 жылы Торғай облысының вице-губернаторы Н.П.Георгиевскийге: «Маған сеніп тапсырылған Уездік басқарма іс жүргізушісі Алтынсарин мырза 1860 жылдан бері қызмет істейді, ол уездер ашылғанға дейін қазақ мектебінің мұғалімі, ал бұдан соң уездік басқарманың хат жүргізушісі лауазымдарын атқарды. Кез-келген тапсырылған іске күш-жігерімен кірісе отырып, аталған офицер өзі атқарған лауазымның бәрінде де еңбек сүйгіш, адал және сирек ұшырасатын парасатты адам екенін көрсетті», –дейді.

Одан әрі ол Ыбырайдың қазақ балаларының орысша сауатын ашуына бар ынтасымен кіріскенін, соның арқасында қазақтар орыс тілін меңгергенін, жақсы көмекші болғанын айта келіп Алтынсаринді Торғай уезінің судьясы етіп тағайындауын өтінеді [Ы.Алтынсариннің таңдамалы педагогикалық мұралары. Ы.Алтынсарин атындағы ғылыми-зерттеу институты: Құраст. С.Қалиев ж.б. –Алматы: Рауан, 199. б.б. 37-38].

Я.П.Яковлев профессор Н.И.Ильминскийге 1877 жылы 10 қаңтарда жазған хатында да Ыбыраймен 16 жыл қызметтес болғанын, оны өте сыйлайтынын, ақыл-парасаты жоғары жан екенін ордалықтарды басқару кезінде не бір қиындықтар да көмектескенін айтып: «Алтынсарин үшін өзіне ерекше назар аудару қажет болатын және шын мәнінде пайда келтіре алатын адам ретінде көрсетуге тырысудан аянып қалғаным жоқ, ал басшылар оны осы жағынан тікелей білді, бірақ бізге беймәлім негіздер оны жоғарылатуға ұдайы кедергі келтірді» [Сонда. 39 б.], – дейді.

Шындығында да Я.П.Яковлев 1857 жылы 24 ақпанда Орынбор генерал-губернаторына және сол жылы 9 наурызда Торғай облыстық әскери генерал-губернаторы мен вице-губернаторына хат жазып, Ы.Алтынсаринді сот қызметіне тағайындауды, 1875 жылы Торғай облысының әскери губернаторы, генерал-майор Лев

Федорович Баллюзекке жазған хатында дербес қызмет беруді өтінеді. Алайда, Яковлевтің өтінішін патшалық Ресейдің заң министрі аяқсыз қалдырады, лауазымды дербес қызмет те берілмейді. Тек 1879 жылдың 22 тамызында ғана Торғай облысы бойынша орыс-қазақ училищелерінің инспекторы қызметін атқарушы етіп тағайындайды, Ыбырай бұл қызметке тоғыз жылдан кейін, яғни 1888 жылдың 28 қазанында ресми түрде бекітіледі.

Я.П.Яковлев Торғайда жерленген. Басына 1905 жылы қойылған құлпытаста: «Мұнда Орынбор бекінісінің бастығы полковник Яковлевтің денесі жатыр. 1890 жылы 76 жасында қайтты» деп жазылған. Қасындағы екінші құлпытаста «Бұл жерде Орынбор бекінісінің бастығы подполковник Яковлевтің анасы Надежданың денесі жатыр. 1868 жылы 113 жасында қайтыс болған» делінген.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақ совет энциклопедиясы II т. 109 б.
2. Балғынбаев Ғ. Ы.Алтынсарин туралы естелік. Ы.Алтынсарин тағылымы, 365 б.
3. Ы.Алтынсариннің таңдамалы педагогикалық мұралары. Ы.Алтынсарин атындағы ғылыми-зерттеу институты: Құраст. С.Қалиев ж.б. –Алматы: Рауан, 1991. -37-38 б.б.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҢ НЕГІЗІ -РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ КЕПІЛІ

Нұрмұхаметова Қарлығаш Тұрғанбекқызы
филология ғылымдарының кандидаты,
ҚМПУ шетел тілі кафедрасының
қауымдастырылған профессоры,
ҚР білім беру ісінің құрметті қызметкері

Аннотация

Мақалада рухани жаңғыру деген- санаға серпіліс жасау мен заман талабына сай өзгерістерге, заман көшіне ілесу екендігі айтылады. Ұлттық бірегейліктің негізі-атадан балаға жалғасып келе жатқан ұлттық құндылықтарымыз туралы тұжымдалады.

Аннотация

В статье говорится о том, что «Рухани жаңғыру» - это прорыв в сознании и отражение современных явлений. Основа национальной уникальности заключается в проблеме национальных ценностей, которые передаются от поколения к поколению.

Abstract

The article says about «Rukhani zhangyru» which is the break of thinking and doing of the modern situations. The base of national unique consists of the problems of national values that are handed from generation to next generation.

Өзектілігі: Әр елдің өзгеге ұқсамайтын тек өзіне ғана тән әдет-ғұрпы, салт-дәстүрі, бітім- болмысы болады. Салт-дәстүр дегеніміз түптеп келгенде, ұлттық болмысты басқалардан алабөтен айрықшалап, даралап тұратын ішкі бір рухани айна іспетті. Оларды халықтың келбеті, тәрбиелік ережесі немесе «ұлттық код» деп атайды.

Мақсаты: Жалпы ұлттық кодқа тіреу болатын берік діңі болуы қажет. Ол әрине - тіл, дін. Осыдан келіп діл шығады. Онсыз халық болмайды. Кешегісіз бүгін де, ертең де тұл. Осы ретте айта кетсек, қазақ халқының да өзіне тән мінез – құлқы, әдебі, ұлттық қадір – қасиеті бар. Осылардың әрқайсысына талдау жасап, дәйектеу, түсіндіру.

Түйін сөздер: ұлттық құндылық, бітім- болмысы, тәлім, тәрбие, салт-дәстүр, ұлттық сана-сезім, адамгершілік, жаңа заман, білім.

Ключевые слова : национальные ценности, сущность, воспитание, обычаи и традиции, национальный менталитет, человечность, новое поколение, образование

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

ПЛЕНАРЛЫҚ БАЯНДАМАЛАР ПЛЕНАРНЫЕ ДОКЛАДЫ

<i>Әбіл Е. А., Университеты и их влияние на развитие регионов.....</i>	3
<i>Бережнова Е. В., Принцип информатизации образования: долгий путь научного обоснования.....</i>	6
<i>Оспанов С., «Рабғұзи қиссалары» және Ы. Алтынсарин.....</i>	10
<i>Онищенко Е.А., Координация управления взаимодействием педагогов опорных школ с целью развития исследовательских навыков учителей.....</i>	13

СЕКЦИЯ 1. «РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» БАСЫМ ОЙЛАРЫ КОНТЕКСТІНДЕ ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДІҢ ӨЗЕКТІ БАҒЫТТАРЫ

СЕКЦИЯ 1. АКТУАЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ ПРИОРИТЕТНЫХ ИДЕЙ «РУХАНИ ЖАНҒЫРУ»

<i>Абуталипова А. Б., Салмаганбетова А.К., Рухани жаңғыру – рухани даму кепілі.....</i>	16
<i>Адиятова А. Т., Султангиреева Н. С., «Рухани жаңғыру» – жеке тұлғаға рухани-адамгершілік тәрбие берудің негізі.....</i>	19
<i>Акижанова А. Ж., Ниязбаева Б. Б., Рухани жаңғыру және латын әліпбиіне көшу – болашаққа табысты қадам.....</i>	22
<i>Алгожина Т. Ш., Исакова А. К., Рухани жаңғыру – жас ұрпаққа салынған сара жол.....</i>	25
<i>Альмагамбетова З. А., Роль классного руководителя во внедрении современных тенденций образования программы «рухани жаңғыру».....</i>	28
<i>Арсеева С. Б., Исакова Ш. С., Педагогические идеи и.алтынсаринана уроках русского языка и литературы.....</i>	30
<i>Артёмова Е. М., Роль методологии как концептуальной основы модернизации образования в РК в контексте «рухани жаңғыру».....</i>	35
<i>Ахметов Т. А. Изучая наследие Ибрая Алтынсарина.....</i>	40
<i>Балгабаева Г. З., Байжанова С. А., «Рухани жаңғыру» басым идеялары негізінде заманауи білім берудің өзекті бағыттары.....</i>	43
<i>Балжанова А. М., К вопросу о воспитании патриотизма современной казахстанской молодежи.....</i>	46
<i>Бейбитқызы Г., «Рухани жаңғыру» басым ойлары контекстінде заманауи білім берудің бағыттары.....</i>	50
<i>Бекбосынова Н. С., Современные тенденции образования в РК в контексте «Рухани жаңғыру».....</i>	53
<i>Бектурганова Р. Ч., К вопросу об осмыслении обновления содержания образования.....</i>	58

<i>Берденова А. С., «Воспитательный потенциал социума в формировании активной позиции личности: сохранение духовно-нравственных ценностей, интереса и уважения к истории, культуре и традициям родного края».....</i>	61
<i>Борамбаева А. Б., Изделева Г. А., Нурканова А. Т., «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасын қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында жүзеге асыру жолдары.....</i>	64
<i>Виниченко О. В., Шатских А. А., Синнер Т. А., Воспитание толерантности у младших школьников, как одно из приоритетных направлений в рамках программы «Рухани жаңғыру»</i>	67
<i>Даумова Б. Б., К вопросу о формировании этнотолерантных качеств молодежи в контексте « рухани жаңғыру»</i>	70
<i>Должикова И. И., The theoretical aspects of integration natural-mathematical cycle and english.....</i>	75
<i>Досмухамедова Р. К., Реализация общенациональной идеи «Рухани жаңғыру» на уроках географии и краеведения.....</i>	78
<i>Жанабаева А. Т., Творчество – высшая форма активности педагога и учащихся.....</i>	82
<i>Жургумбаева А. А., Рухани жаңғыру – жаңартылған білім беру мазмұны білімнің жаңа сапасының кепілі</i>	85
<i>Журкубаева Г. Т., Краеведение, как фактор развития исследовательской деятельности.....</i>	88
<i>Игисенова У. С., Михеева М. В., Соболева Н. В., Актуальные направления современного образования в контексте приоритетных идей «Рухани жаңғыру».....</i>	91
<i>Исетова Б. К., «Военно – патриотическое воспитание и реализация идейной платформы «Рухани жаңғыру» на уроках математики» (на примере историко-краеведческого материала г.Костаная).....</i>	95
<i>Ишмухамбетова Б. М., Применение многоязычия в современной образовательной системе.....</i>	99
<i>Кабылдина А. Т., Шакиржанова Ж. М., Копбаева А. Г., «Рухани жаңғыру» басым ойлары контекстінде заманауи білім берудің өзекті бағыттары.....</i>	102
<i>Кажохметова Д. Б., Тусова А. Ж., Курмангалиева А. А., Оқушылардың оқу белсенділігін арттырудағы топтық жұмыстың тиімділігі.....</i>	106
<i>Калимарданова Г. Д., Серикова Л. С., Бегманова К. Д., Тұлғаның өмірлік тәлімі-жаңа ұрпақты рухани және патриоттық тәрбиелеудің негізі.....</i>	110
<i>Караичев Д. И., Формирование финансовой грамотности старших школьников через программу дополнительного образования бизнес-клуб.</i>	113
<i>Кенжегалиева С. К., Мектеп мұражайы: білім мен тәрбие берудің бір бағыты.....</i>	117
<i>Кожубаева А. Ж., История развития и своеобразие прикладного искусства казахского народа на примере ковроткачества.....</i>	122
<i>Курманова А. А., Бекбаева С. Т., Утенова З. Т., Рухани жаңғыру бағдарламасы аясында қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында жаңа білім беру жүйесі.....</i>	126
<i>Көшегалина А. М., Ыбырай Алтынсариннің ағарту – педагогикалық мұраларын қазіргі кездегі білім саласында қолдану.....</i>	128
<i>Қайырбек А. К., Тьютор - как элемент педагогической деятельности.....</i>	132
<i>Леванова Т. А., Тьюторское сопровождение профессионального самоопределения обучающихся в условиях общеобразовательной школы.....</i>	134
<i>Мельникова Т. В., Мехова А. И., Булатова Р. Г., Современные тенденции развития начального общего образования в рамках программы «Рухани жаңғыру».....</i>	138
<i>Миничкина С. Б., Творческое и духовное развитие учащихся в студии эстрадного вокала «солнышко».....</i>	142
<i>Мухамбетжанова З. С., Колдасбаева Е. Д., Білімнің салтанат құруы рухани жаңғыру болашаққа бастар жол.....</i>	144

<i>Мухамедкалиева Б. М., Карибаева Г. Т., Байсаматова Ж. М., Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында «рухани жаңғыру» бағыттарын іске асыру жолдары.....</i>	149
<i>Мырзағалиева К. М., Абдрашева А. Қ., Ы.Алтынсарин мен Я. П. Яковлев.....</i>	152
<i>Нұрмұхаметова Қ.Т. Ұлттық құндылықтың негізі – рухани жаңғыру кепілі.....</i>	156
<i>Нуркина Б.Ә., Дүйсембаева Г.Т., Ибраева М.Д., Білім беру саласында дара ұстаздың рөлі.....</i>	160
<i>Нурмуратова К. А., Функциональная грамотность как основа развития гармонической личности в современных условиях.....</i>	163
<i>Орынбаева Ж. Т., Орынбаева Г. Т., Жусупова Л. А., «Рухани жаңғыру» бағдарламасының идеяларын әдебиеттік оқу және дүниетану пәндерін кіріктіру арқылы жүзеге асыру.....</i>	168
<i>Оспанұлы С., Мырзағалиева К. М., Ыбырай шындыққа жүгінген.....</i>	171
<i>Оташева С. Қ., Ақпараттық технологияларды білім беру үрдісінде қолдану заман талабы.....</i>	176
<i>Отынбаев Д., Мұғалімнің мәртебесі туралы.....</i>	179
<i>Пестрецова О. Г., Формирование основ функциональной грамотности через интеграцию элементарных экономических знаний в содержание предметов начальных классов в рамках реализации программы «рухани жаңғыру».....</i>	182
<i>Петрушка А. Ю., Смаглий Т. И., Временная компетентность и ее роль в профессиональной деятельности педагога.....</i>	187
<i>Ташенова Р. Т., Хамзина Г. З., Современная система образования через призму приоритетных идей «Рухани жаңғыру».....</i>	191
<i>Рихтер О. А., Роль учителя истории Казахстана в процессе модернизации сознания и формирования гражданских компетенций будущих специалистов.....</i>	194
<i>Салимжанова Э. Ж., Ильясова А. Т., Нургожина А. С., Өскелең ұрпақтың бойында рухани құндылықтарды қалыптастырудың негізгі шарты – педагог шеберлігі.....</i>	199
<i>Сейітқазы П. Б., Серикбаева Н. Б., Рахимғалиева П. С., Жоғары оқу орны студенттерін кәсіби іс-әрекетке даярлаудың педагогикалық шарттары.....</i>	202
<i>Смаглий Т. И., Силенко Е. А., Когнитивный стиль и проблема изучения иностранных языков.....</i>	207
<i>Смашова С. Ж., Қазақ тілін екінші тіл ретінде (орыс тілді сыныптары үшін) оқытудағы сөйлеу әрекетінің бірі – айтылым дағдысының ролі.....</i>	211
<i>Сүлейменова Ж. Т., Ақпараттық мәдениет түсінігінің мәні мен мазмұны.....</i>	214
<i>Танатканова С. С., Бутагарина А. И., Қонысбаева Р. С., Ыбырай Алтынсариннің балаларға арналған шығармаларының тәрбиелік мәні.....</i>	217
<i>Түлебаева К. Т., Дене тәрбиесіндегі жаңа технология мен озат тәжірибені ұлттық және жалпыадамзаттық құндылық қағидаларымен сабақтастыру.....</i>	221
<i>Торғаева Г. А., Маркина З. Б., Кельдибаева Б. А., Ыбырай Алтынсарин өлеңдерінің ұлы ақындар шығармаларымен үндесуі Рухани жаңғыру бағдарламасының бүгінгі таңдағы өзектілігін арттыра түседі.....</i>	225
<i>Халыкова Г. А., Каппасова Ш. Е., Рухани жаңғыру бағдарламасының білім саласына енгізген өзгерістері.....</i>	228
<i>Хамзина К. Б., Ерекин А. М., Тағылымды тәрбие мен терең білімдегі жаңа мүмкіндіктер.....</i>	233
<i>Хамзина К. Б., Жаппар А. С., Рухани жаңғыру – білім саласындағы маңызды бетбұрыс.....</i>	237
<i>Шарипова Д. С., Краеведение как фактор патриотического воспитания учащихся.....</i>	240
<i>Шалгимбекова А.Б., Ермаганбетова А.Ж., Сәбитбек Ж.К., Адамзат ұрпағымен мың жасайды.....</i>	243
<i>Шалгимбекова А.Б., Салыкова Ә. Д., Жаңартылған білім мазмұны – жанашылдыққа бастама.....</i>	248